

Mandonnet, O. P. et I, Destrez, O. P. *Bibliographie Thomiste*. (Bibliothèque thomiste I. Directeur: Pierre Mandonnet, O. P.). Le Saulchoir, Kain (Belgique), *Revue des sciences philosophiques et theologiques*, 1921. 8°, str. XXI—116.

Wymownym obrazem renesansu scholastyki w drugiej połowie XIX w. i w stuleciu bieżącym jest „Bibliografja tomistyczna“, opracowana przez zasłużonego na tem polu belgijskiego Dominikanina O. Mandonnet'a i młodszego tomisty O. Destrez'a. Lecz nie ten cel mieli na oku zasłużeni jej autorowie, dając tylko bibliografję literatury nowoczesnej, nie scholastyki w ogólności, lecz jej głównego, klasycznego przedstawiciela, św. Tomasza z Akwinu.

„Osoby, które zaczynają studjum nauki św. Tomasza, zatrzymuje często trudność poznania tego, co zostało napisane w naszych czasach o jednej lub kilku kwestjach specjalnych. Można bez wątpienia znaleźć w pewnej liczbie studjów bibliografję omawianego przedmiotu, lecz w iluż wypadkach niema jej wcale, albo, jak często, jest ona niezupełna! Są to zresztą jedynie informacje odnośnie do niektórych bardzo ściśle określonych przedmiotów“. W powyższych słowach wstępu wyrazili autorowie cel i zakres swojej publikacji. O korzyść praktyczną, zwłaszcza dla początkujących, o danie przewodnika po rozległej literaturze tomistycznej im chodziło. I przyznać trzeba, że cel ten osiągnęli i dali także nauce pierwszorzędnej wartości rzecz, tak pod względem rzeczowym jak i metodycznym.

Obok licznych bibliografij ogólnych literatury teologicznej, zawierającej i literaturę tomistyczną, j. np. Dementhon'a *Bibliothèque ecclésiastique contemporaine*, Vièl'a *Mouvement thomiste au dixneuvième siècle*, aperçu d'après ses historiens, Dietricha *Systematisch geordnetes Repetitorium der katholisch-theologischen Litteratur*, a zwłaszcza Chevaliera *Répertoire des sources historiques du Moyen Age* (do r. 1908), omawiana bibliografja jest pierwszą specjalną i najbardziej wyczerpującą bibliografją w danej kwestji.

Całość zawiera 2219 pozycij. Podzielona jest na pięć głównych części. Uzasadnieniem podziału i wyjaśnieniem myśli przewodniej całego dzieła oraz metody pracy zajmuje się więzły wstęp, który ponadto podaje ustalone daty biograficzne, dotyczące osoby św. Tomasza i informuje ogólnie o jego dziełach.

I-sza część, poprzedzona bibliografią bibliografii tomistycznej, nosi tytuł: „Historja św. Tomasza“ i obejmuje tytuły i źródła historyczne (o jego życiu), życiorysy, krytyczne studia biograficzne, osobistość i kultura, relikwje i kult, pochwały i panegyryki ś. T. w sztuce i w literaturze. Część II zatytułowana „Dzieła ś. T.“ obejmuje: wydania (ułożone systematycznie według treści) i studia specjalne. III część p. t. „Nauki filozoficzne“ zawiera dzieła treści ogólnej, wykłady ogólne, metodologię, epistemologię (teorię poznania), logikę, fizykę, kosmologię, biologię, antropologię, psychologię, metafizykę, teodiceę, naukę moralną, nauki ekonomiczne i społeczne, nauki polityczne i estetykę. W części IV p. t. „Nauki teologiczne“ znajdują się dzieła: O aprobacie Kościoła (nauki św. T.), wykłady ogólne i komentarze (do dzieł św. T.), metodologja, apologetyka, Trójca św., stworzenie, nauka o aniołach, łaska, cnoty, życie duchowne, ascetyka i mistyka, chrystologja, mariologja, sakramenty, Kościół i papież, rzeczy ostateczne. Ostatnia nakoniec część V obejmuje historyczne sprawozdania naukowe według następującego systematycznego porządku: sprawozdania ogólne, Grecy i św. T., Arabowie i św. T., Żydzi i św. T., Ojcowie Kościoła i św. T., wczesne wieki średnie i św. T., w. XIII i św. T., schyłek wieków średnich (XIV i XV w.) i św. T., odrodzenie i św. T., wieki nowożytne (XVI—XVIII) i św. T., czasy najnowsze (XIX i XX w.) i św. T. Na końcu indeks imienny autorów i spis anonimów.

Przytoczony układ dzieła usprawiedliwia w zupełności założony we wstępie praktyczny cel. Mimo braków drugorzędnych zresztą — nie wyczerpuje zwłaszcza artykułów umieszczonych w czasopismach — pozostanie „bibliografja“ dziełem o dużej wartości naukowej i przyniesie rzetelną pomoc wszystkim zabierającym się do studjum nauki Doktora anielskiego.

Zaznaczyć jeszcze wypada, że z przyjemnością zauważyliśmy w „Bibliografji“ dziesięć nazwisk polskich z naszej ubogiej literatury teologicznej.

X. G. Szmyd.